

Vrienden van het Spoorwegmuseum

Vrienden Dienst - digitaal Jaargang 6, Nummer: 63

Evenementen gaande en wat er komt

t/m 30 oktober	Treinramp Harmelen
23 t/m 25 september	Modeltrein Expo On traXS
1 & 2 oktober	Weekend van de Wetenschap
15 & 16 oktober	Arend onder stoom
22 t/m 30 oktober	Techlab XL
6 november	Rail Rookies Clubdag
24 dec t/m 8 januari	Winterstation

Lezing: Postvervoer bij de spoorwegen

In onze vorige editie kon u er al over lezen en deze maand herinneren wij u graag aan de presentatie die op **15 oktober 's middags** plaats zal vinden in de Wachtkamer 3^e klasse in ons Museum. Speciaal voor de Vrienden zal **Evelien Pieterse** (conservator Kunst en Cultuurgeschiedenis van het museum) dan vertellen over de organisatie van de op dit moment lopende tentoonstelling 'Expeditie Postvervoer' en de geschiedenis van het postvervoer per trein. Zij gaat ook nader in op de arbeidsomstandigheden van het post vervoerpersoneel en vertelt over de ontwikkeling van de postrijtuigen. De tweede spreker deze middag is

Georg Groenveld, als landelijk coördinator postvervoer bij de PTT de allerlaatste die in de treinexpeditie werkzaam was. Hij zal ingaan op de organisatie van het postvervoer bij NS in de loop der jaren, de bijstellingsmaatregelen bij stemmingen en dit alles aangevuld met de nodige verhalen uit zijn langdurige loopbaan bij PTT Post. In de verhalen van beide sprekers zal zeker aandacht worden geschonken aan de in Blerick zo mooi opgeknapte Pec 1902, het rijtuig dat indertijd door de Stibans van de sloep is gered en nu een prominente plaats heeft in de tentoonstelling.

Omwillen van het klaarzetten van een enkele versnapering is aanmelding noodzakelijk.

[Ik meld mij aan voor de presentatie van Evelien Pieterse en Georg Groenveld op zaterdagmiddag 15 oktober \(aanvang 13.00 u\).](#) De aanmelding sluit op vrijdag, de 14de oktober 2022.

Postrijtuigen 7920 en 1902, beiden bestemd voor het Spoorwegmuseum. 12 jan 1984, voor de werkplaats Roosendaal.
Foto: Peter van der VList

Cartoon

Cartoon van Hans Proper

Modeltrein Expo On traXS

De topmodelbaanbouwers zijn weer present op de Expo "On traXS!". Helaas twee keer uitgesteld vanwege Corona en de daarmee gepaard gaande maatregelen, kunnen we nu weer hele mooie modelbanen en miniatuur landschappen bewonderen. Hoe is het in het echt en hoe is dat mooi gecombineerd in miniatuur met treintjes nagebouwd of met fantasie samengesteld.

Zoals deze modelbaan van Marc Rijkhals. Hij steelt letterlijk de show met een flitsende miniatuurversie van het Belgische metaalfestival "Graspop".

Een indrukwekkend bouwwerk van 3.60 x 0.90 meter met maar liefst 3.500 poppetjes en tal van technische snufjes. Zo zie je op de videoschermen beelden van de bands, deint het publiek mee op de muziek en probeert een trekker een gestrande auto van de festivalcamping te trekken. En natuurlijk passeert er regelmatig een trein! Zoals bouwver Marc Rijkhals zelf zegt: "Op modelbouw raak je nooit uitgekeken. Jonge kinderen: weg mobieltjes, modelbouwen! Daar leer van je van!"

Of neem de presentaties van een aantal aanwezige deelnemers van het Omroep Max programma "De Grote Kleine Treinencompetitie". Eén van hen is Diger Gastel, een bouwver die al vaker te gast was tijdens "On traXS!". Zijn nieuwe project is een bijzonder

Tot in de kleinste details overgenomen in deze modelbaan die een oppervlakte heeft van slechts 120 x 60 cm! Zo komen wij ook nog eens in Disneyland!! En er zijn nog veel meer modelbanen aanwezig om ideeën op te doen en om wat te leren over modelbouw.

De Modeltrein Expo vindt plaats in het weekend van 23 t/m 25 september 2022 gedurende de reguliere openingstijden.

Alle deelnemers van de Modeltrein Expo On traXS komen hier op uitnodiging. Daarbij krijgen we hulp van de mensen van modelbouwcollectief Mitropa. Zij hebben de contacten en scouten de banen. Uitzondering op de regel is dit jaar de winnende modelbaan van de Grote Kleine Treinencompetitie. Toen vorig jaar de opnamen voor het programma in het Spoorwegmuseum plaatsvonden is afgesproken dat het winnende team mocht exposeren op

de Modeltrein Expo On traXS. De hoofdprijs ging uiteindelijk naar Team Oranje onder leiding van Kelvin Terlage. Hun winnende baan, een impressie van de Tilburgse Kernis (foto links onder), is drie dagen lang te zien in de hal van het Maliebaanstation. De bouwers zijn zelf ook aanwezig. Zij kunnen uit eigen ervaring vertellen hoe het is om binnen een week een complete model-baan te bouwen, terwijl er normaal soms jaren aan een modelbaan wordt gebouwd.

Foto: team Oranje tussen de juryleden. Links Evan Daes die ook met zijn nieuwste modelbaan aanwezig is op de Modeltrein Expo.

Vriendenrit en het bezoek aan het depot in Blerick

Zoals aangekondigd, vindt de jaarlijkse Vriendenrit plaats op zaterdag 1aoktober aanstaande, gecombineerd met een bezoek aan het depot in Blerick. We gaan dus van Utrecht naar Blerick. Daar wij dit jaar niet met materieel van het museum kunnen rijden, gaan wij met gehuurd materieel van de stichting 2454 Crew en wel de Plan V 904.

Door de grote hoeveelheid trapjes, opstapjes e.d. in het depot is deze Vriendendag helaas minder geschikt voor mindervaliden. De kosten voor deelname bedragen 49 euro. Bestellen van een lunchpakket (9 euro) is mogelijk. Het pakket zal worden uitgereikt tijdens de rit naar Blerick.

Hoewel de dienstregeling van onze trein nog niet in detail bekend is volstaan we hier met de aankondiging dat u kunt instappen in Amersfoort (rond 9.30 u), Utrecht (rond 10.00 u) of, onder voorbehoud, Geldermalsen (mogelijkheid en tijdstip nog niet bekend). Kijk vooraf naar de mededelingen op onze [website](#).

De prijs van € 49 is inclusief de treinrit naar Blerick, heen vanaf en terug naar Utrecht CS en de barbecue in het depot. Drinkjes bij de barbecue zijn ter plekke contant af te rekenen.

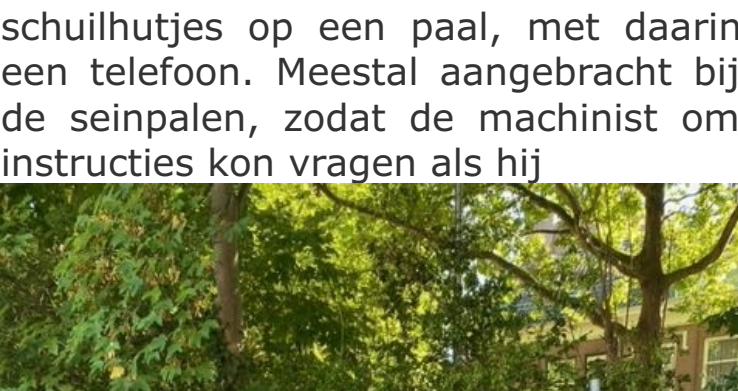
Er zijn nog enkele plaatsen vrij, dus een late aanmelding kan nog positief uitpakken. Wacht niet te lang ...

[Aanmelden voor 22 september 2022!](#)

Update over de werkzaamheden aan mat '36

In Blerick wordt hard gewerkt aan de restauratie van mat '36 treinstel 252. Dit gebeurt een beetje achter de schermen, maar de vrijwilligers maken daar keurig een verslag van waaruit we met enige regelmaat nieuws met de Vrienden delen. Het voornemen is om volgend jaar een tentoonstelling

over het geëlektrificeerde middennet samen te stellen, een expositie waarin de 252 een prominente rol zal gaan vervullen. Maar daarover later meer. Het hele restauratieproces wordt ook met de camera gevolgd, in de trein hangt een timelaps camera die de voortgang vastlegt.

Het moment dat de banken en bagagerinken in een coupé van de Ck-bak gepast konden worden was bijzonder, eindelijk begon het zo al meer op een trein te lijken. Helaas is dit wel tijdelijk want als alles in de coupé gepast is zal het weer verwijderd worden. De frames en bagagerinken zullen na het passen pas definitief gereinigd worden, de bankdelen zoals rugkussens en zittingen worden dan ontdaan van hun

oude bekleding en zullen opnieuw gestoffeerd worden. Dat dit gebeurt na het inpassen heeft een aantal redenen: de schoongemaakte of nieuw beklede zaken beschadigen dan niet meer en we weten zeker dat de delen die vernieuwd zijn ook zeker passen. De afgelopen weken zijn grote hoeveelheden aluminium onderdelen gestraald en gepolijst. Het gaat vooral om afdek strips en plinten.

In de coupé waar nu al de banken zijn geplaatst is veel werk verricht aan de houten raamlijsten. Deze zijn daar inmiddels allemaal geplaatst. Dit had enige inspanning nodig omdat veel van de originele gaatjes niet overeenkomen met die in de raamlijsten. De exemplaren die beschadigd waren konden gerepareerd worden en zodoende weer gebruikt

worden. Ondertussen zijn de nieuwe dakplaten arriveerd. Inmiddels is de helft hiervan passend gemaakt en gemonteerd op de plek waar ze horen te zitten. De bijbehorende afdekstrips die de naad tussen 2 dakplaten afdekken, zijn vreemd genoeg in verschillende lengtes geleverd. Deze worden ook ingekort tot de juiste maat en op een later moment gemonteerd.

Tjonge jonge, wat een fijn en secuur werk en ook wat een hoeveelheid werk!
Foto's Thijs de Visscher

Meer over het Voorvertakkingssein uit Groningen

Onderstaand geven wij een fragment uit het Dagblad van het Noorden weer:

en dat het in de tuin van een Groninger stond. De eigenaar, Hannes Cazemier, was er zelf behoorlijk op gesteld en wilde het toen liever nog niet kwijt.

In juli arriveerde een transport uit Groningen met daarop een voorvertakkingssein. Hierover hadden wij gelezen in vorige uitgaven. Het was afkomstig uit het weiland van boer Cazemier in het Groningse Den Horn. Hierover een leuk filmpje.

Met de tijd kwam daarin verandering. „Meneer was bereid er nu wel afstand van te doen.“ En dat is een aanwinst voor het museum, dat er 'heel veel belangstelling' voor had, zegt De Winter. „Het illustreert de belangrijke wijziging naar de unificatie van het spoorwet.“

Spoorwegmuseum in zijn nopjes met Gronings sein

Eerste nieuwe seinen Dat zit zo. Toen de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij (HSM) in 1917 samenging met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen (MESS) en de voorloper van de NS vordende, waren hun spoorseinen niet hetzelfde. „Ze hadden andere voorschriften.“ Dat kan lastig zijn voor de machinist. Een sein is belangrijk om te weten hoe het

Hier enkele fragmenten uit het interview met Peter-Paul de Winter (Hoofd Collecties): Het Spoorwegmuseum in Utrecht heeft een dubbel voorvertakkingssein uit Den Horn in zijn collectie opgenomen. „Wij zijn hier heel blij mee, want er zijn er niet zoveel van bewaard gebleven“, zegt hoofd collecties Peter-Paul de Winter. Het Spoorwegmuseum had al jarenlang een oogje op het zeldzame sein, zegt De Winter. Ze wisten van het bestaan ervan

spoor er verderop bijligt. Een trein stopt immers niet zomaar, daar is een lange remweg voor nodig. Het dubbele voorvertakkingssein dat het Spoorwegmuseum nu uit Den Horn heeft gekregen, is een van de eerste exemplaren van dat nieuwe seinsysteem. Het gaf drie 'waarschuwingen'. De eerste was: stop. De tweede dat er een wissel opstand en dat de trein daarvoor vaart moest minderen. De derde dat er niets aan de hand was. Het werd vanuit het seinhuis bediend met lange ijzeren trekkebels. Via een vernuftig systeem konden met één gaslamp verschillende kleuren worden aangezet. „Het was een bijzonder systeem.“

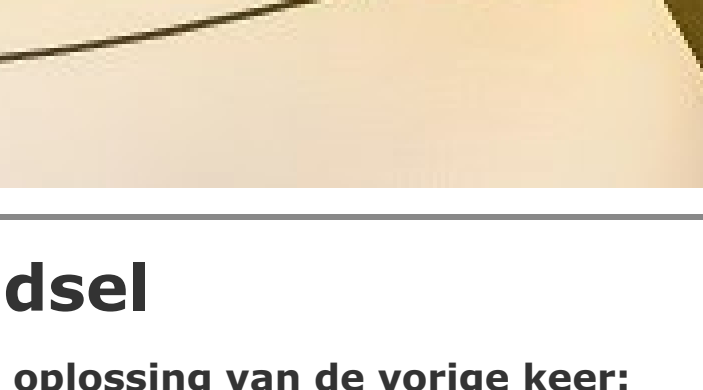
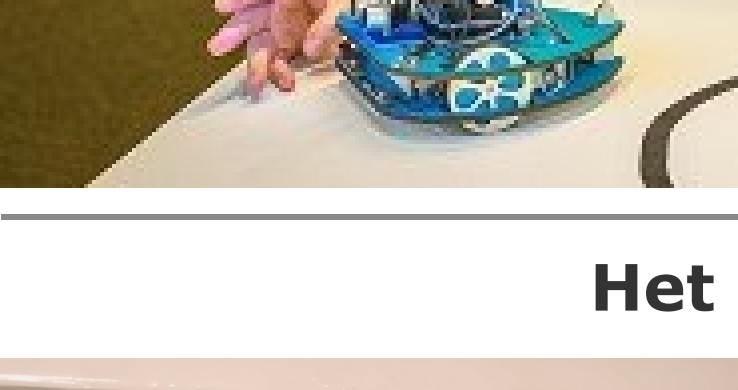
spoor er verderop bijligt. Een trein stopt immers niet zomaar, daar is een lange remweg voor nodig. Het dubbele voorvertakkingssein dat het Spoorwegmuseum nu uit Den Horn heeft gekregen, is een van de eerste exemplaren van dat nieuwe seinsysteem. Het gaf drie 'waarschuwingen'. De eerste was: stop. De tweede dat er een wissel opstand en dat de trein daarvoor vaart moest minderen. De derde dat er niets aan de hand was. Het werd vanuit het seinhuis bediend met lange ijzeren trekkebels. Via een vernuftig systeem konden met één gaslamp verschillende kleuren worden aangezet. „Het was een bijzonder systeem.“

Foto: Bram Stelling.

Telefoonkast geplaatst.

Wie herinnert zich ze niet? De halve schuifhutjes op een paal, met daarin een telefoon. Meestal aangebracht bij de seinpalen, zodat de machinist om instructies kon vragen als hij

daar halt had gemaakt. Ja ja, nog voor het GSM-tijdperk.

Foto's: Jaap Tonnon

Rail Rookies koopwaar

In de winkel van het Spoorwegmuseum zijn sinds kort leuke Rail Rookies spulletjes te koop: magneten, stickers, schriften, kaartjes en posters met de inmiddels beroemde mascottes van de kidsclub. Leden van de Rail Rookies krijgen 20 % korting! Een tip voor de grootouders ?

Uit de Oude Doos

Het Spoorwegmuseum is niet altijd in het Maliebaanstation gevestigd geweest. Nadat op 7 januari 1927 de Stichting Nederlandsch Spoorwegmuseum werd opgericht was de collectie vanaf 1 december 1928 te zien in een nu verdwenen gebouw van de Nederlandse Spoorwegen in Utrecht. De collectie bevatte voornamelijk afbeeldingen, documentatie en spoorattributen. In 1935 verhuisde het museum naar

NS-Hoofgebouw I aan het Moreelsepark. Na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog was er in oktober 1941 geen ruimte meer voor een museum in Hoofgebouw I. Later werd een andere locatie gevonden in de oostvleugel van het Rijksmuseum te Amsterdam, waar de collectie vanaf 30 mei 1942 te bezichtigen was. Ook daar zijn een aantal foto's van bewaard gebleven, hieronder twee foto's uit juli 1942.

Na de oorlog werd de collectie van het Nederlands Spoorwegmuseum in afwachting van het vinden van een nieuwe locatie opgeborgen op een bovenverdieping van het Amsterdamse Centraal Station.

In 1951 wees F.Q. den Hollander, toenmalig president-directeur van de NS, het in 1939 gesloten Maliebaanstation in Utrecht aan als nieuwe locatie voor het museum.

De verwarming van de Pec

Van Vriend Bram Dakstege kregen wij de volgende interessante informatie over het Postrijtuig:

De bedoeling is dat aan het eind van de sessie alle robots als een trein door de wachtkamer kunnen rijden.

Eigenlijk hoort er een echte kolenkachel in de Pec, en wel van het type/merk Salamander.

De workshop wordt verzorgd door vrijwilligers (studenten) van de Stichting Leaphy. De workshops zijn gratis, [reserveren](#) is wel noodzakelijk.

De kachel die er nu in staat is een olie kachel en dergelijke kachels zijn ergens in de jaren '60 -of misschien wel pas in de jaren '70- geïnstalleerd. De Pec (en ook andere postrijtuigen) moesten een kachel hebben, omdat er vaak al post gesorteerd werd voordat het postrijtuig in een trein was opgenomen (en gebruik kon maken van de warmte/electriciteit van de locomotief).

De kachel die er nu in staat is een olie kachel en dergelijke kachels zijn ergens in de jaren '60 -of misschien wel pas in de jaren '70- geïnstalleerd. De Pec (en ook andere postrijtuigen) moesten een kachel hebben, omdat er vaak al post gesorteerd werd voordat het postrijtuig in een trein was opgenomen (en gebruik kon maken van de warmte/electriciteit van de locomotief).

Mocht er iemand "een keer tegen een dergelijk kachelkje aanlopen" dan houdt het museum zich (warm) aanbevelen.

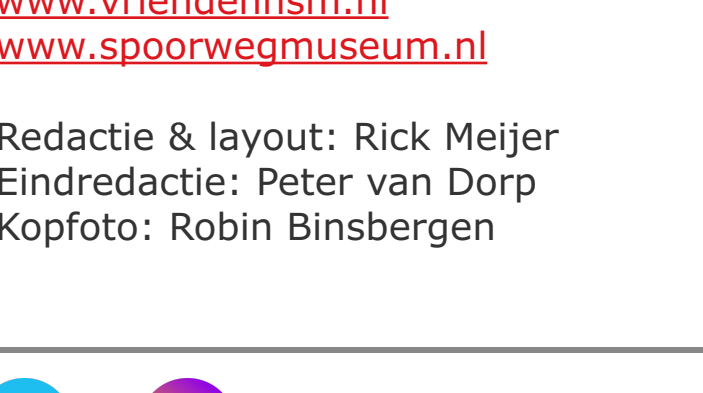
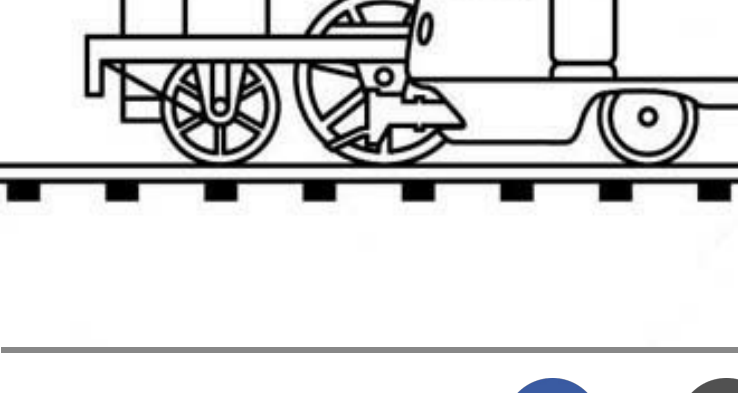
Weekend van de Wetenschap

Op 1 en 2 oktober is het "Weekend van de Wetenschap". Net zoals vorig jaar haakt het Spoorwegmuseum aan met speciale robotica workshops. In de Wachtkamer 1ste en 2de klasse kunnen kinderen tussen de 8 en 16 jaar een robot programmeren.

De bedoeling is dat aan het eind van de sessie alle robots als een trein door de wachtkamer kunnen rijden.

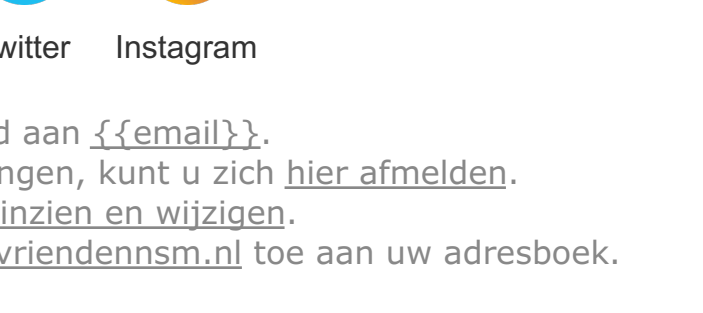
De kachel die er nu in staat is een olie kachel en dergelijke kachels zijn ergens in de jaren '60 -of misschien wel pas in de jaren '70- geïnstalleerd. De Pec (en ook andere postrijtuigen) moesten een kachel hebben, omdat er vaak al post gesorteerd werd voordat het postrijtuig in een trein was opgenomen (en gebruik kon maken van de warmte/electriciteit van de locomotief).

De workshop wordt verzorgd door vrijwilligers (studenten) van de Stichting Leaphy. De workshops zijn gratis, [reserveren](#) is wel noodzakelijk.

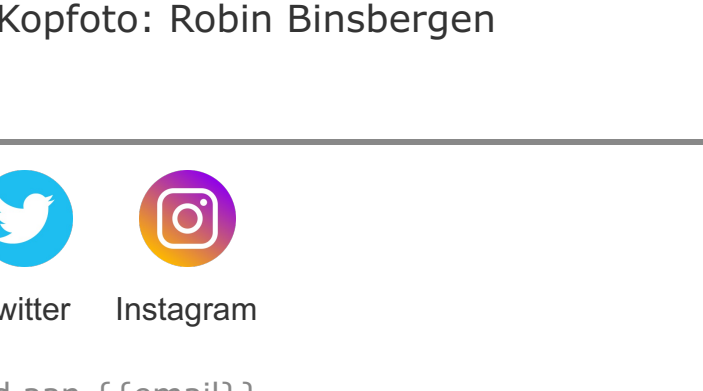
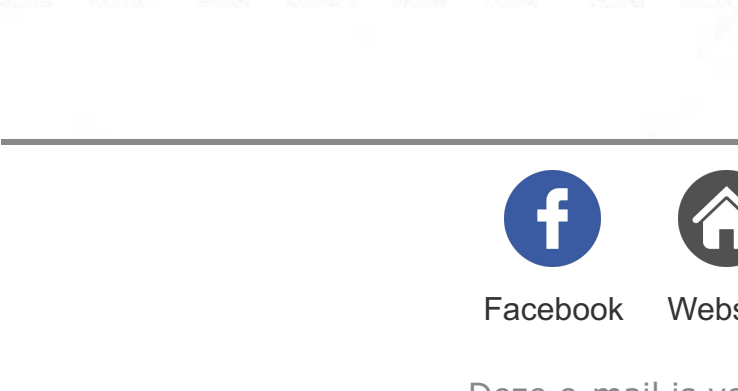

De oplosing van de vorige keer: Een foto van de dakspanten van het atelier of werkplaats in de "Grote Ontdekking". De tijdreis die begint met een afdaling in een lift en dan via kantoren en werkplaatsen naar de trein van 1839 voert. Met locomotief De Arend. Over het voorste dakspant rent af en toe een muus van links naar rechts. Snel en in een beetje duistere omgeving, net te snel voor de fotograaf om die te "schieten". Er zijn bezoekers die menen die muus zelfs te horen piepen. Maar dat is niet zo. Dan is dat bezoeksters er dan met gillettjes

Het raadsel van deze maand: Waar is dit detail te vinden en wat is er zo bijzonder aan?

Het raadsel

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel hebben gestaan op zouden kunnen springen...

zou er ook een keukenstoel